

ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ

за 2019. ГОДИНУ

СА

ПЛАНОМ РАДА

за 2020. ГОДИНУ

УДРУЖЕЊЕ
ОГЊЕНА
МАРИЈА
ЛИВАЊСКА

ГРОБОВИ НАШИХ ПРЕДАКА

У тихим и далеким селима, разасутим широм наше распете Крајине, као чувари вијековних огњишта, стоје гробови наших предака. Њихове душе већ су уткане у Небеску Крајину, док им кости још увијек чува родна земља, док их Господ поново не подигне у постојање. Свети Јован Шангајски је рекао: „Наш земаљски живот је припрема за онај будући и нашој смрћу завршава се та припрема. Човјеку сљедује да једном умре, а потом суд. Напушта тада човјек све своје земаљске бриге, тијело се распада, да би поново устало у општем васкрсењу. Али, душа његова наставља да живи и ни на трен не прекида своје постојање“.

Због тога имамо двије обавезе: да се молимо за своје претке, свуда и на сваком мјесту, да их помињемо на Светој Литургији и о Задушницама, али и да чувамо њихове гробове, да их обилазимо, палећи свијеће, и да се над њиховим костима надахњујемо њиховим животним дјелима.

Гробови наших предака више свједоче о нама, него ли о прецима. Ако заборавимо претке, кога ћемо се сјећати? Ако нисмо заборавили претке, онда њихови гробови неће зарастати у коров нашег заборава. Често пута су гробови једино што нам је од завичаја остало, али то мало може постати мост који ће нас са завичајем заувјек спајати, а можда ће нас тај мост и вратити на огњишта

наших уснулих предака, да их оживимо својом љубављу. Утонули у самоћу, гробови свједоче о мученичком животу наших предака, опомињући нас да смо крв њихове крви, да смо кост њихове кости, да у нама они истински живе само онда када их се сјећамо.

Старац Тадеј је говорио да мртви, којих се молитвено сјећамо, крче нама пут на земљи. Јер, што ми данас пролазимо, они су давно прошли, битке које ми данас бијемо, они су давно добили, остајући усправни у вјери, непоколебиви у жељи да остану оно што јесу. Зато смо им дужни. Дужни смо им сјећање, дужни смо им љубав, јер је наше данашње постојање плод њихове жртве. Они, који су имали мало, дали су нам све: име, презиме, вјеру, завичај... Они, који махом ни слова нису знали, оставили су нам знање, мудрост, љубав... Не хвалимо се зато оним што јесмо данас, јер да није било оног јуче, за ово данас ми не бисмо знали. Све што данас јесмо – дугујемо Богу и прецима! Због свега реченог, много прије нас, у Граничарској, крајишкој, пјесми је речено:

„А имање – то голо камење.
Двори су му – ниска колибица;
Сва светиња – дрвена црквица;
Крсна слава – просена је слама;
Сав завичај – гробови зелени!“

Његово Преосвештенство Епископ бихаћко-петровачки Господин Сергије

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ЗА ПЕРИОД 1. ЈАНУАР - 31. ДЕЦЕМБАР 2019. ГОДИНЕ

Као и претходне и извештајна 2019. година обележена је активностима на реализацији планираних послова, дефинисаних актом усвојеним од стране Скупштине Удружења Огњена Марија Ливањска, а на темељу мисије и циљева постављених оснивањем Удружења.

Предвиђене појединачне активности и пројекти сврстани су у области:

- ✓ очување историске свести, културе, традиције, верске и сакралне баштине Срба на подручју града Ливна и села Ливањског поља и
- ✓ праћења стања и подстицање надлежних институција ка побољшању услова живота српског живља на подручју општине Ливно.

Такође, настављена је и раније успостављена пракса координације са Епархијом бихаћко-петровачком управама црквених општина на подручју Ливањског поља, при дефинисању и спровођењу активности Удружења у оквирима расположивих ресурса и реалних могућности.

Дефинисањем и спровођењем планираних задатака, било да је реч о дугорочним или једногодишњим, Удружење настоји и да:

- својим примером и проактивним приступом укаже и широј заједници на нужност заштите српске баштине на локалном подручју (у нашем случају подручје Ливна), обзиром да се на тај начин штите и историјски вредна факта вишевековног живота Срба на подручјима са којих су протерани;
- пробуди интерес ливањских Срба и њихових потомака за чланство у Удружењу, а ради формирања шире базе интелектуалних и материјалних капацитета ради успешне реализације пројеката дефинисаних од стране орагана Удружења;
- оствари сарадњу са другим завичајним удружењима, која спроводе сличне акције, како би се координирано деловало према државним институцијама у правцу подизања степена заштите целокупне српске баштине и на подручју ван Републике Србије, као матичне српске државе.

Чланство

Током 2019. године евидентирано је 10 нових пријава за чланство, а наш почасни члан, Мићо Радета, је преминуо.

Пред Удружењем и даље стоји обавеза проналажења мотивационог приступа привлачењу нових чланова, нарочито оних из редова млађе популације, који би проактивним деловањем допринели ефикаснијем и дугорочном раду Удружења.

Органи управљања

Скупштина Удружења

Девета седница Скупштине Удружења одржана је 02. марта 2019. у сали СО Звездара, у Београду. Скуп је благословио свештеник Предраг Црепуља, парох лијевањски, а чланове и госте је поздравио Никола Петровић, председник Удружења. Седницу је водила члан УО Удружења, Дијана Ковачић, а поред чланова Удружења, присуствовали су и гости: свештеник Савко Плавшић, парох граховски, Стеван Бањац, председник Удружења Дрварчана из Београда, као и Владимир Вујановић, председник Завичајног удружења Ливњана и Граховљана из Бачког Јарка.

Скупштина је верификовала пријем у чланство 11 нових чланова и усвојила предлоге Управног одбора:

- ✓ Записник о раду Осме редовне Скупштине,
- ✓ Годишњи извештај о раду са финансијским извештајем за 2018. годину,
- ✓ План рада за 2019. годину.

На седници се разговарало о разним питањима везаним за живот Срба на подручју Ливна, начину решавања правно административних и имовинских питања, о пројектима Удружења које треба финализовати, као новим активностима које треба предузети како у области положаја и живота ливањских Срба, тако и очувања свеколике српске баштине. Отац Предраг Црепуља известио је присутне о радовима који су у претходној години започети на уређењу порте лијевањске цркве Успења Пресвете Богородице и парохијског дома, као и радовима који су планирани у овој години, како би се уређеним простором дочекала прослава 800 година Српске православне цркве, коју Епархија бихаћко-петровачка организује у Ливну 2020. године.

Управни одбор

Током извештајне године одржано је 17 састанка Управног одбора, пуног и ужег састава, укључујући и две писане седнице. На састанцима Управног одбора расправљало се и одлучивало о:

- ✓ Предлогу Годишњег извештаја за 2018. годину;
- ✓ Плану рада за 2019. годину;
- ✓ приоритетима и начину реализације задатака постављених Планом рада;
- ✓ избору идејних решења за поједине пројекте;
- ✓ избору добављача материјала, као и извођача радова према прибављеним и разматраним понудама;
- ✓ елементима уговарања послова;
- ✓ стању радова на терену;
- ✓ дефинисању начина помоћи повратничким породицама;
- ✓ начину информисања чланства о актуелним догађајима;
- ✓ организацији изложби о животу ливањских Срба, у више градова;

- ✓ промоцијама књига: Буда Симоновића *Огњена Марија ливањска*; Бранка Докића и Радована Јовића *Срби Ливањског поља-просветно-духовна заоставштина*;
- ✓ учешћу у организацији дочека Часног крста у Ливну;
- ✓ финансијским питањима Удружења;
- ✓ начину сарадње са другим удружењима сличног програмског садржаја;
- ✓ координацији активности између Удружења, СПЦО Лијевно у Ливну и надлежне Епархије;
- ✓ учешћу на конкурсима за финансирање пројектата расписаним од стране органа Републике Србије, Републике Српске и Босне и Херцеговине и сл.

Чланови Управног одбора исказују високу одговорност за рад Удружења.

Председник Удружења

Никола Петровић је за Председника Удружења реизабран на мандат од четири године, на Седмој седници Скупштине, 2017. године. У складу са статутарним овлашћењима заступао је и представљао Удружење у јавности и пред надлежним органима. Током извештајне године присуствовао је на 16 састанка Управног одбора, активно био укључен у све пројекте и активности Удружења, а непосредно се ангажовао на активностима у вези са:

- ✓ радовима у Врбици,
- ✓ одржавањем православног гробља у Челебићу,
- ✓ пружањем помоћи повратницима исл.

Својим ентузијазмом и посвећеношћу раду Удружења доприноси општем односу према реализацији постављених задатака и мотивацији чланства.

Планирано - извршено

Божјићно и васкршње даривање

Божјић 2019. године

Малобројни православни вјерници ливањског подручја са радошћу су дочекали Божић – празник Рођења Христовог – а са њим и своју родбину и земљаке, расејане по свету, који су дошли да у родном крају прославе Бадњи дан и Божић.

Преносимо речи оца Предрага Црепуље, пароха лијевањског, црнолушког, врбичког и губинског:

„Са осам светих олтара наших парохија одјекивао је тропар Рождества Христовог.

Твојим рођењем Христе Боже, засија свету свјетлост Богопознања, јер се у тој свјетлости звијездом учашу они који звијездама служе, да се клањају Теби, Сунцу Правде, и да познају Тебе са висине Истока, Господе, слава Ти!

Бадњи дан је започео Светом Литургијом у Губину, где су парохијани припремили бадњак који смо наложили након богослужења.

Потом се окупио наш народ са друге стране поља, у врбичкој цркви. Ту смо се помолили Богу и наложили бадњак по лепом, сунчаном дану.

У раним вечерњим сатима у старој богомољи града Ливна одслужена је вечерња служба којој су се придружили и вјерници из сусједног Дувна. Након богослужења, заједно смо наложили бадњак испред лијевањске цркве. Бадњи дан су окупљенима, пјесмом и стиховима уљепшали наши најмлађи, полазници допунске школе српског језика "Јован Сундечић".

На крају дана, још једно окупљање на заједничкој молитви. У храму Св. Илије у Црном Лугу било је мноштво вјерника, како оних који живе у селима ове парохије тако и оних који су пристигли за овај празник. Захваљујући вредним организаторима, бадњак је провезен кроз сва села ове парохије, а за окупљене је припремљено вино, ракија и посно послужење.

Иако се у Ливањском пољу, осим овог Рођења ретко када прослављају друга рођења међу православним Србима, на чијим огњиштима су махом остали старији људи, ипак се свуда, док се палио Бадњак, прошапутало:

Колико варница, толико срећица,
Колико варница, толико обновљених кућа,
Колико варница, толико дјечице...

Да ли ће поново бити наше дјечице под Динаром? Боже наш нестворени и безпочетни све је Теби могуће, Васкрсни спаљено, поврати протјеране, оживи заборављене, сабери расејане. Свемогући Боже, врати дјечији осмјех под Динару – једина је молитва Срба Ливањског поља.

На сам Божић Света Литургија је служена у Ливну, у храму Успења Пресвете Богородице. Празнично богослужење је окупило мало стадо великих људи, од којих су се многи овом приликом и причестили.

Захваљујући доброты наших приложника, Удружење Огњена Марија Ливањска је све малишане који живе у нашим парохијама и ове године обрадовало Божићним даровима. Пакетићи су деци ливањске парохије подељени током Божићних богослужења, а деци из црнолушке парохије биће уручени за Светосавски празник.

У организацији удружења "Огњиште" и чланова ЦО Црни Луг, Божићне пакетиће примила су и деца која су из других крајева пристигла да те радосне празничне дане проведу у Губину и Црном Лугу.

Захваљујемо се приложницима и свима који су својим ангажовањем, на било који начин, допринели да и ове године буде успешна наша акција даривања за Рођење Христово и да се наша деца обрадују поклонима њихових сународника и земљака који живе далеко од Ливна.

Васкрс 2019. године

Празновање Васкрса у православним храмовима парохија на подручју Ливна и Грахова било је свечано. Радост Васкрса ушла је у све православне домове, а

представници Удружења су радосне празничне дане провели са парохијанима лијевањских парохија.

У петак 5. априла, у лијевањској цркви Успења Пресвете Богородице служена је Света Литургија Пређеосвећених Дарова. Богослужење је предводио отац Слободан Кљајић, парох гламочки, уз саслужење оца Срђана Белензаде, пароха веселињског. Свету тајну исповести вршио је отац Никола Пено, парох медљански, док су за певницом одговарали свештеници Предраг Црепуља, парох лијевањски, и Жељко Ракита, парох пљевско-мујџићки. Након богослужења, у Спомен капели свете великомученице Марине отпеван је тропар ливањским мученицима.

Мало, али у вери велико, стадо било је ојачано верницима из Гламоча, као и онима пристиглим из Србије.

Богослужења за Васкршње празнике вршена су у свим црквама на нашем подручју. Након богослужења у Ливну, у парохијском дому је одржано такмичење у туцању јајима и приредба коју су припремили и извели ђаци допунске школе српског језика и књижевности "Јован Сундечић". У поводу Васкрса, ђаке ове школе Удружење је даривало студијским излетом које је обављено крајем јуна посетом Херцеговини.

Преносимо текст Управе допунске школе „Јован Сундечић“, *Цртице из Херцеговине*:

„Путујући врелом Херцеговином, чули смо жубор ријека, видјели камен и крш који у врелини Сунца поклањају ријеткости попут шипака, смокава, кошћела и мандарина које нигдје немају такву медена слаткоћу као под херцеговачким небом. У музејима су наши ђаци научили понешто о дивном граду Мостару, о градњи и бивствовању Старог моста, којим су и прошетали, подсјећајући се давних времена, заната, начина живота, обичаја и легенди тога краја. У Шантићевом парку ђаци су научили понешто о Шантићу, Ћоровићу и Дучићу, великанима српске књижевности. Занимљиво је било чути како су живјели и књижевно дјеловали заједно у овом дивном граду на обалама Неретве. Осмијех је дјеци измаио и податак да је снаха Алексе Шантића била Ливањка, из градске трговачке породице!

Излет се наставио посјетом локалитету Радимља са стећцима, гдје су ђаци били у прилици да чују историјске чињенице о овом вриједном археолошком налазишту, али и да, под својим прстићима осјете дах прошлог времена, знатичељним лијепис дјечјим очима виде орнаменте које су стотинама годинама уназад правиле вриједне руке људи сличне оној са најпознатијег Стећка са ове локације, руке подигнуте у поздрав добродошлице, онако како би, у знак добродошлице и исказивање пријатељства, требале бити раширене руке људи наше дивне земље. Наше мале звркове ни највеће сунце није спријечило да се играју и забављају, те су, чим су нанијели заштитну крему, наставили са игром, показујући да је здрав дух заиста у здравом тијелу.

Цртице из Херцеговине се настављају – опчинио нас је Столац. Ријеку Брегаву одликује ријетки феномен. Наиме, у самом центру града се рачва и прави мало ријечно острво, да би се, играјући се испод камења столетног моста поново саставила и наставила свој пут. Наш дивни возач 'Ковач буса', господин Ивица, који је, гле случаја, Херцеговац, приуштио нам је незабораван обилазак овог дивног градића. Причао нам је о животу у том граду прије рата, показао остатке старог града, градско купалиште, мале правоугаоне воденице

распоређене као пакетићи на путу ка Беговини, насељу специфичном по каменим крововима. Врвио је Столац ове суботе људима и одзвањао веселим смијехом купача и прскањем Брегаве испод стопала разиграних малих Херцеговаца. И наши ђаци су се освјежили, водом из чесме, јер нисмо ни помислили да ћемо наићи на ову малу оазу, смјештену у кршу и камену, у подножју старих камених кула, које су, као стражари времена, поносно стајали на врху брежуљака док смо ишли према Почитељу. У Стоцу смо посјетили и малу, приватну Винарију Даорсон, примјер рада марљивих и способних Херцеговаца, који су љубазно и стрпљиво одговарали на питања наших љубопитљивих знатижељника. Ваци су видјели гдје и како се прави вино, гдје се чува. Винарија је добила име по остацима града чије поријекло датира од времена прије Христа, налази се поред Стоца, а и данас одузима дах посјетиоцима који се чуде како је прецизно и скоро до савршенства био изграђен.

На крају нашег студијског излета, дочекао нас је циљ нашег пута – манастир Житомислић! Чак и наши мали ђаци, до тада разиграни, осјетили су смирај крочивши на манастирски посјед. Благодат се осјетила на лицу монаха који нам је показао ризницу музеја, испричавши нам о огромној вриједности црквених предмета и икона. Поштовање према свештенослужитељским књигама се огледало на лицима малих анђела наше школе, који су након разгледања музеја присуствовали Вечерњој служби у манастиру Житомислић, посвећеном Благовијестима. У унутрашњости самог Манастира није дозвољено фотографисање, а дјечица су са пажњом слушала Службу, главице окрећући да разгледају унутрашњост малог Манастира живописаног фрескама које имају огромну духовну и умјетничку вриједност. Мошти светаца које се налазе у овој Светињи и молитве малог братства су нас испратиле на пут кућама.

Од срца се у име свих родитеља чији су ђаци ишли на овај излет захваљујемо Удружењу Огњена Марија Ливањска, које нам је омогућило овај излет. И најважније, показали да не заборављају своје мале земљаке, да цијене њихов рад и труд на очувању матерњег језика и културе, али и да подржавају грађење мостова културом, вјером и љубављу“.

Подружнице и сеоски одбори

Планом за 2019. годину предвиђен је наставак активности у области проширења чланства Удружења, између осталог и путем оснивања подружница у градовима са већом концентрацијом становништва пореклом са подручија од Ливна до Грахова. Због слабог интереса за учлањавањем, већ трећу годину за редом није основана ни једна нова подружница, нити сеоски одбор, те би, стога, задатак сваког члана Удружења требало бити ширење информација међу рођацима и пријатељима о нашем раду, а са циљем проширења чланства.

Подружнице

Удружење има три подружнице: Бања Лука, Товаришево-Обровац и Нови Сад.

Подружница Бања Лука

Састанак подружнице Бања Лука и УО Удружења одржан је 24. марта 2019. године у сали парохијског дома цркве Светог Јована Богослова. Састанку је присуствовало тридесетак чланова Удружења, а разговарало се о активностима предузетим и обављеним у претходној години, као и новим, планираним, пословима, по приоритету и расположивим ресурсима Удружења.

Одбор који координира радом подружнице, у оквирима дефинисаних планских активности Удружења, чине: Јовица Буловић – председник; Младен Ждеро – заменик председника; Бранко Лаганин; Весна Козић; Милован Лаганин; Бошко Бошковић и Ранко Пажин- чланови.

У организацији ове Подружнице одржано је молитвено сећање-парастос ливањским Србима страдалим на Огњену Марију 1941.године (више у делу Извештаја који се односи на сећање на жртве).

Подружница Товаришево-Обровац

Међу члановима Одбора Подружнице Товаришево нема промена од њеног оснивања, те га чине: Јован Козомара – председник; Ђорђе Козомара; Слободан Бикић; Зорица Вуковљак; Милан Козомара; Милош Вуковљак, Јован Ранисављев; Симо Огњановић; Милан Шуња и Милан Козомара.

Подружница Нови Сад

Одбором подружнице Нови Сад руководи Сава Шуња. Током извештајне године Подружница Нови Сад организовала је молитвено сећање на страдале ливањске Србе у данима око Огњене Марије 1941. године.

Председник Одбора Подружнице, уз сагласност УО Удружења, сарађује са Савезом крајишких удружења, као и Завичајним удружењем Лијевњана и Граховљана из Бачког Јарка и присуствује, у својству представника Удружења, састанцима и догађајима у организацији ових, али и других асоцијација, а у вези питања која се односе и на житеље и расељена лица са подручја Ливна, питања некретнина и сл.

Сеоски одбори и одржавање православних гробаља

У оквиру Удружења функционишу сеоски одбори: Челебић, Радановци, Рујани и Губер. У извештајној години није формиран нови сеоски одбор.

Одбор Челебић

Чланови Одбора Челебић и ове, као и претходних година, били су, пре свега, ангажовани на:

- ✓ организацији парастоса на спомен-гробљу Барјак,
- ✓ одржавању гробља на Барјаку, као и сеоског православног гробља и
- ✓ одржавању народног збора у Врбици.

Одбор је одржао више састанака током 2019. године, а у циљу реализације планираног задатка оградивања православног гробља (са изградњом капеле) и одржавања спомен гробља на Барјаку.

У припремним, техничко–административним радовима оградивања православног гробља и изградње капеле сачињен је пројекат зидане ограде и извршен увид у катастар за гробљанску парцелу уз геодетско мерење. Том приликом је утврђено да се прилазна парцела непосредно уз гробљанску парцелу води као некадашње турско гробље у власништву Исламске заједнице Ливно. Овлашћени чланови Одбора контактирали су надлежне органе ИЗ Ливно са молбом да се сагледају могућности под којима би се тај део земљишта уступио/продао и припојио парцели православног гробља у Челебићу, а за потребе изградње гробљанске капеле. Обзиром да је одговор Вакуфске дирекције ИЗ БиХ из Сарајева негативан, Одбор ће у наредном периоду сагледати могућност изградње капеле у оквиру постојећих граница православног гробља. У неспорним границама, током 2019. године православно гробље је оградено и постављена је нова капија (донација Николе Ђурана). Пословима је руководио одбор Челебић и извођење радова, за које су средства прикупљена од приложника, пре свега рођених и потомака Челебића, поверио Веси Катићу.

Када је реч о Спомен-гробљу на Барјаку, поименични списак цивила из Челебића, Бојмуната и Радановаца, страдалих лета 1941. године од стране усташа, сачињен у намери да се постави на унутрашњој страни споменика на Барјаку, није постављен и преноси се на наредни период.

У вези спомен плоче са именима Срба из Челебића, страдалих на одбрани села у грађанском рату деведесетих година, коју су сачинила неколицина Челебића и поставили је подно споменика на Барјаку, а која је девастирана 2017. године, постигнут је начелни договор да се, у наредном периоду, постави на другом месту, о чему ће се постићи договор у наредном периоду. Иначе, кривце за рушење спомен плоче надлежни органи Ливна нису пронашли.

Одбор Рујани

Мото расејаних Рујанчана „У јесен се радо враћам“, и ове године је мотивисао одбор села Рујани да организује посету Рујанима. У поводу славе рујанске цркве Покрова Пресвете Богородице, у Доњим Рујанима су се, 19. октобра, окупили Рујанчани и њихове комшије и пријатељи да присуствују Светој литургији.

Након богослужења приређена је трпеза љубави у порту губинске цркве Успења Пресвете Богородице. Кум славе био је Дејан Козомара.

Одбор Губер

У погледу уређења гробља, у 2018. години предузете су активности у вези санације или изградње новог оградног зида гробља. Према процени изградњу новог зида коштаће око 20.000 евра, те је неопходно фазно изводити радове у складу са прикупљеним средствима од Губерана и потомака почивших на овом гробљу. Током 2019. године прикупљене су понуде више потенцијалних извођача.

Радановци

Радановчани, путем инфраструктуре и органа Удружења, више година уназад реализују фазни пројекат уређења гробља Кусача, као и прилазног пута гробљу. На овом пројекту није било нових активности у 2018. години.

Парохија губинска

Села Парохије Губин немају формиран одбор у оквиру Удружења, те прославу Убруса, црквене славе, организује управа СПЦО Губин.

На иницијативу парохијана, у 2018. години је покренута акција изградње конака у порти губинске цркве. Удружење Огњена Марија Ливањска није непосредни носилац активности, али пружа инфраструктурну и институционалну подршку овом пројекту, који је благословио Епископ бихаћко-петровачки г. Сергије. У току 2019. године настављено са грађевинским радовима на изградњи конака.

Застиње

Како смо већ известили, радови на изради оградног зида на гробљу у Застињу, са северо-источне, источне, југо-источне, западне и северозападне стране гробља су извршени, а финансирани су прилозима потомака почивших. У наредном периоду предстоје радови на санацији преосталих делова северног и јужног зида.

Удружење Огњена Марија Ливањска подржава реализацију овог пројекта, те је на интернет страници Удружења објављен апел потомцима да се одазову овој акцији давањем прилога у складу са могућностима како би се гробови предака обезбедили од упада животиња, а споменици заштитли од урушавања.

Лиштани

Православно гробље у Лиштанима, које се налази непосредно уз римокатоличко, потомци одржавају личним ангажовањем.

Прилука

Гробље у Прилуци, које чува сећање на прилушке православне родове: Ерцег, Љубоја и Михајло, редовно се одржава ангажовањем чланова породице Ерцег који живе у иностранству.

Голињево

Радове на одржавању гробља у црквишта у селу Голињево воде Парохија лијевањска и Удружење ОМЛ.

У току 2019. године настављено је са радовима на обнови голињевске гробљанске цркве, започетим у 2018. години. У току извештајне године извршени су следећи радови: обијање спољњег зида и постављање нове фасаде, постављање олука, малтерисање унутрашњих зидова и изливање бетонске плоче пода. Због значаја овог пројекта који се реализује прилозима оних који разумеју и поштују потребу очувања

српске сакралне баштине, поновићемо да је црква у Голињеву је спаљена током Другог светског рата, а сви становници тог села, Срби, су побијени.

Радови по пројектима који се спроводе фазно

У планским активностима обнове, заштите и доградње српских верских и сакралних објеката, Удружење је за 2019. годину предвидело израду и фазну реализацију следећих пројеката:

- реконструкција и завршетак Спомен-капеле;
- уређење спомен-гробља на Барјаку;
- обнова цркве Успења Пресвете Богородице у Ливну;
- обнова цркве у Голињеву;
- обнова споменика у Чапразлијама.

Спомен-капела (костурница) у Ливну

Када је реч о реконструкцији и завршетку Спомен-капеле Свете Великомученице Марине, радовима на осликавању-фрескописању пројекат је приведен крају. Преостали су само одређени послови који се односе на уређење унутрашњости.

У извештајној години набављен је кивот у које су постављене мошти мученика, за целивање. Такође, израђена је постављена плоча са именима Срба, цивила, страдалих у грађанском рату у Босни и Херцеговини 1992-1995. године.

У наредном периоду очекује се одлука Епархије бихаћко-петровачке о освећењу Спомен-костурнице.

Часни крст, освештан у Јерусалиму, за Спомен капелу у Ливну, дар Патријарха српског господина Иринеј, дочекан је у Ливну 3. новембра 2019. године. Преносимо текст новинарке Зорице Зеџ, објављен на порталу Српске православне цркве.

„Његово Преосвештенство Епископ бихаћко-петровачки г. Сергије началствовао је 3. новембра 2019. године светом Литургијом у храму Успења Пресвете Богородице у Ливну, уз саслужење протојереја-ставрофора Бранислава Поповића (Епархија сремска), Предрага Ћирковића (Епархија зворничко-тузланска) и Радослава Станковића, протопрезвитера Драгана Видовића, протонамесника Срђана Белензаде (манастир Веселиње), Милоша Црепуље, Митра Керлеца и Зорана Миловца, презвитера Савка Плавшића – старешине храма у Босанском Грахову, и ђакон Немање Рељића и Дејана Грчића. Литургијско сабрање су својим појањем узвеличали појци византијског хора Свети Роман Мелод из Брчког под вођством протојереја-ставрофора Александра Рељића.

Каже верни народ да не памти да је храм био испуњен као данас, и не памти када је била сабрана матица Мајка Србија са својим расејаним страдалним ливањског краја. Био је то најдирљивији сусрет оно мало осталих Срба у Ливну са сестринством фрушкогорског манастира Петковице, са децом Косова и Метохије из Ораховца и Велике Хоче, са Чуварима Христовог Гроба и потомцима

страдалих Срба у Другом светском рату окупљених у Удружењу Огњена Марија Ливљанска.

У својој беседи епископ Сергије је казивао о свеопштем васкрсењу и часу када ће Христос у слави својој доћи да суди овоме свету. Између осталог, Преосвећени Владика је казао да су нама наши преци који су страдали као хришћани у првим вековима, оставили завет да се молимо њима, да крст њихове вере и љубави непрестано носимо у срцима својим како бисмо остали и опстали као народ Божји.

Божјом милошћу, Патријарх српски г. Иринеј даривао је Часни Крст из Јерусалима за спомен-капелу Свете великомученице Марине у Лијевну, у спомен на 1600 ливањских Срба мученички убијених на 17 стратишта од стране усташа 1941. године.

Потомци са свештенством су подигли 1991. године спомен-капелу којој се дарује тај Крст Христов. На Голготу је Часни Крст изнео и владици Сергеју предао потомак страдалних Срба г. Дејан Козомара. Часни Крст је, иначе, живописао Зоран Маслић, дрво је израдио Милан Никчевић, а постолје Милан Чигоја, сви из Београда.

Спомен капела је, нажалост, и у последњем рату деведесетих година била девастирана, а мошти узнемирене. Да васкрсење увек бива, сведочи нам и данас потпуно обновљена капела, где у белом мермеру почивају мошти мученика ливљанских, са уредно пописаним именима српских жена, деце, мушкараца мучки побијених и у оближње јаме бацаних; њихове кривице није било сем да су Срби православне вере.

Организатор доношења Часног Крста из Јерусалима, као и његовог проношења по местима страдања Срба и дародавац Јеванђеља у окову је Издавачка фондација Архиепископије београдско-карловачке Српске Православне Цркве. За спомен-капелу су монахиње из Русије ручно изаткале плаштаницу која је дар породице Војновић. Плаштаницу су уручили Чувари Христовог Гроба.

У цркви су се са својим културно-уметничким програмом представили Епископу и верном народу ученици допунске школе српског језика „Јован Сундацић“ из Ливна и певачка група из Велике Хоче и Ораховице. Културно-уметнички програм припремила је наставница књижевности у допунској школи српског језика која броји 12 ученика различитог узраста. Интересовање за ову наставу показују сем Срба и припадници других народа који живе у Ливну. Школу помаже часопис Светосавско звонце својим акцијама и часописима, док је Управа за сарадњу са дијаспором и Србима у региону помогла организујући екскурзију за децу.

Часни Крст Господњи из Јерусалима и плаштаницу и дар капели Свете великомученице Марине верни су после свете Литургије литијски пренели у капелу.

Богоугодни разговори су настављени у парохијској сали, где је приређена трпеза љубави. За гостопримство у манастиру Рмњу, Босанском Грахову и Ливну, захвалио је у име свих прота Бранислав Поповић из Сремских Карловаца. Настојатељица манастира Пресвете Богородице Тројеручице мати Злата са сестринством и благочестивим народом из Србије помогла је српске светиње и страдална места којима су се поклонили христољубиви верни из матице.

Преноћиште за педесетак верника у Босанском Грахову обезбедиле су српске породице, у сарадњи са г. Небојшом Мајсторовићем. На великом гостољубљу у отежаним условима неизмерно смо благодарни својим домаћинима, поручили су гости из Србије“.

Удружење Огњена Марија Ливањска захваљује се дародавцима, као и г. Зорану Вучићу из Издавачке фондације Архиепископије београдско-карловачке, који је својим огромним трудом допринео овом великом догађају.

Спомен-гробље на Барјаку

Како је већ наведено у делу Извештаја који се односи на Одбор Челебић, спомен-плоча са именима страдалих 1941. године, на јами Бikuши и у челебићкој школи, је задатак који се преноси на наредни период.

Парохијски дом у Врбици

Када је реч о парохијском дому у Врбици, радови који су, због временских услова, пренети из 2018. на 2019. годину, завршени су. Реч је о санирању деле крова на бочној страни објекта (на остави), а на целом објекту су поправљени и причвршћени громобрани и олуци, те скинуте оплате са ластавица. Поломљен цреп и преостали грађевински материјал су уклоњени, те су очишћене порта и парохијски дом.

Апел за прилоге да се помогне обнову парохијског дома и даље актуелан, јер предстоји даље уређење објекта, како је дефинисано Планом рада за 2020. годину, што укључује и уређење путног прилаза цркви и парохијском дому у дужини од 150 метара.

Црква Успења Пресвете Богородице у Ливну

Како је Удружење више пута нагласило, значај обнове српске православне цркве Успења Пресвете Богородице у Ливну је вишеструк за српски народ ливањског подручја. Реч је о цркви старој више од једног и по века која чини осовину духовности и верског идентитета српског народа ливањског подручја, али и значајан споменик културе БиХ.

Након замене крова и уклањања влаге, Удружење је у своје планске активности претходних година уврстило и обнову фасаде цркве, али није било радних активности, како због финансијски захтевног пројекта, тако и због потребе пажљивог вођења радова према логичном редоследу. Удружење ОМЛ, као и СПЦО Лијевно изнајмили су средства разних донатора, укључујући и државне институције, како би се приступило најпре обнови православне лијевањске цркве, а потом и околине цркве (порте и парохијског дома). Такође, представници Удружења ангажовали су се са стручњацима за рестаурацију и чување икона и црквених сасуда Музеја Републике Српске, на дефинисању неопходних поступака и редоследа њиховог извођења, а у вези обезбеђења оптималних услова за постављање иконе и безбедност укупне црквене имовине.

Иначе, пројекат санације, обнове и уређења ливањске цркве воде Епархија бихаћко-петровачка и Парохија лијевањска, те је током 2018. године Парохија лијевањска започела са радовима на уређењу порте и сређивању парохијског дома. Радови у унутрашњем делу цркве, као и на фасади, за које се очекивало да ће започети у 2019. години, а у складу са приливом средстава, нису вршени.

Удружење ће и даље укључити своје расположиве ресурсе за наредак овог пројекта, а у складу са потребама и позивом Епархије и Парохије.

Поштовање жртава ратова

Српски народ са подручја Ливна је током своје дуге историје био изложен тешком страдању, чиме се, постепено, српска популација на том подручју смањивала готово до потпуног нестанка. Тиме је наша потомачка обавеза чувања успомена на претке и некадашња огњишта израженија. Жртве наших предака помињемо на местима њиховог страдања, али и у местима где су данас наши домови. Разумевајући ту потомачку дужност Удружење ОМЛ је установило неколико праваца деловања, који се редовно одвијају, кроз:

- ✓ одржавање молитвених сећања на годишњице масовних страдања,
- ✓ обнову и одржавање споменика страдалима на местима страдања,
- ✓ обележавање стратишта,
- ✓ категоризацију и попис жртва 20. века,
- ✓ одржавање сакралне српске баштине,
- ✓ упознавање шире јавности о животу, заоставштини и страдању ливањских Срба путем јавних скупова (изложбе, помоћи књига и пројекција филмова исл).

Парастоси

У данима пред празник свете Великомученице Марине – Огњене Марије, потомци православних Срба са подручја Ливна пострадалих током 1941. године од усташа, организују молитвено сећање на своје претке у више градова и насеља Србије, Српске и ФБиХ.

Као што је телу потребна храна тако је и души потребно да се храни, а окупљањем у заједничкој молитви и сећању заправо хранимо своје душе. Своје мученике ливањске народ не заборавља и прославља их као свете мученике, а временом ће их и наша црква као такве, свете, препознати и прослављати.

Парастоси ливањским Србима служени су 2019. године у:

Београду – у цркви Светог Марка. Парастос је служио отац Мирко Јамеџија, некадашњи парох лијевањски.

Манастиру Богородице Тројеручице, на Авали - помен је служио отац Војо Билбија.

Новом Саду – у храму Светих Кирила и Методија на Телепу, парастос је служио парох телепски, презвитер Велимир Врућинић.

Бања Луци – у цркви Светог Јована Богослова, на Лаушу, парастос је служио отац Предраг Црепуља, парох лијевањски.

Брчком - у храму Свете Великомученице Недеље молитвено сећање предводили су отац Миодраг Тошић, отац Жељко Ђурица и протођакон Велибор Симић.

Ливну – као и сваке године, помен је одржан 30. јула, у Спомен-капели Свете Великомученице Марине. Свету Литургију и парастос служио је отац Предраг Црепуља.

На Барјаку – крај споменика страдалима парастос је служио отац Предраг Црепуља.

Чапразлијама – на месту некадашњег споменика страдалницима парастос је служио отац Предраг Црепуља.

Губину - у порти цркве Успења Пресвете Богородице, код споменика оцу Ристу Ћатићу и његовим парохијанима из села Сајковић и Грковци, као и споменика страдалим у рату деведесетих година са подручја Парохије губинске, помен је служио отац Предраг Црепуља. Истог дана парох Предраг Црепуља служио је парастос и на православном гробљу у Лиштанима.

Обележавање стратишта и обнова споменика

У оквиру сећања на жртве, Удружење је дефинисало активност достојног обележавања масовних стратишта Срба, пре свега обновом порушених споменика и обележија.

Осим већ описаних радова на: одржавању спомен-гробља, обнови споменика и завршетку обнове Спомен-капеле у Ливну, других активности у извештајној години није било.

У априлу 2019. године, група од дванаест чланова Удружења ОМЛ и УГ Јадовно 1941, планинари са подручја Грахова и свештеник, поставила је Часни крст над јамом Равни Долац на Динари и одржала и помен Србима пострадалим лета 1941.године.

Попис жртава

Велики број страдалих Срба ливањског подручја, било да је реч о цивилним жртвама или припадницима војних формација, намеће пред потомке обавезу пописивања имена страдалих, без обзира на чињеницу да потпуни списак не може бити сачињен. Чланови Удружења ангажовали су се и на сакупљању података о страдалим Србима (али и српској културној и верској баштини) из разних извора, након чега ће, њиховим поређењем и провером тачности бити сачињени посебни спискови страдалих у 20. веку, по периодима и категоријама жртава.

Бројна страдања намећу и потребу установљавања својеврсног календара (што прецизнији период појединачног догађаја) и атласа (тачно лоцирање сваког стратишта) страдања Срба. Констатовано је да ова акција захтева шири приступ, односно да је у ове активности потребно укључити и појединце или удружења за рад на истом задатку нарочито имајући у виду и заједничка страдања Срба са подручја суседних општина: Купрес, Дивно, Гламоч и Грахово.

У погледу реализације овог задатка, у току извештајне године није било нових активности.

Однос према традицији и формирање архива Удружења

Формирање базе података расељених Ливњака и потомака, као и архиве скенираних, копираних и оригиналних докуманата историјског и етнографског карактера дефинисано је као стални задатак Удружења.

У реализације овог задатка, није било посебних активности у извештајној години.

Базе података расељених ливањских Срба

Обзиром да у 2019. години није било активности на овом пољу, о којима би требало извести чланству, сви раније дефинисани поступци у погледу техничких предуслова и објављивања начина попуњавања базе преносе се на наредни период.

Формирање архива Удружења

У 2019. години нису прибављена нова документа, али је Удружење сачинило попис и категоризацију прибављених докумената и имовине архивског карактера. Такође, током извештајне године извршена је рестаурација: матица умрлих Српске православне Парохије губинске (1912.-1923.године) и Парохије врбичке (1918.-1931.године), као и Домовника Српске православне Парохије врбичке - пароха Уроша Јовановића (до 1904.) и Тодора Козоморе (до 1911.).

Допринос српској заједници ливањског краја

Једна од области деловања у оквиру циљева постављених Статутом и другим актима Удружења ОМЛ односи се и на пружање помоћи српском становништву у парохијама на подручју Ливна које на том подручју опстаје и привређује, често у врло тешким условима. Постизање резултата на овом пољу деловања, осим директне помоћи становницима, може додатно мотивисати повратак Срба на своја имања.

Подришка повратницима - Шесточлавној повратничкој породици Вулић из Врбице, која се привремено настанила у Бојмунтима, у кући Слобе Шуњке, Удружење је помогло и ове године, куповином шпорета на дрва.

Инфраструктура - Удружење ће се, у оквиру својих овлашћења и могућности, у сарадњи са домицилним становништвом, и даље ангажовати код надлежних органа локалне самоуправе на подстицању у поправци или изградњи инфраструктуре.

Личне карте - Удружења апелује на све који имају право да прибаве држављанство и лична документа БиХ, јер се тиме стиче и легитимно право учешћа у акцијама побољшања услова живота и положаја тамошњих Срба.

Регулисање власништва над имовином - У претходном периоду Удружење је упутило апел расељеним Србима да формално правно регулишу власништво над својом непокретном имовином. Онима којима та имовина тренутно није потребна или је се прећутно одричу, упућена је одређена врста препоруке да размисле о поверавању те

имовине, на употребу СПЦО Лијевно, која је најиздржљивија у опстајању на подручју са кога смо се ми повукли. Апел Удружења и даље је актуелан.

Објављивање јавних позива и конкурса – Према раније установљеној пракси Удружење је на својој интернет страници и путем фејзбук групе обавештавало чланство о објављеним јавним позивима и конкурсима од значаја за српску заједницу и повратнике. Током 2019. године пренети су јавни позиви Федерације БиХ за: Обнову кућа на подручју ФБиХ и Подршка запошљавању и самозапошљавању повратника у пољопривреди у 2020/2021. години.

Јавни скупови Удружења

Током 2019. године одржани су следећи јавни скупови у организацији Удружења ОМЛ:

Изложба “Срби Ливањског поља-трагови кроз векове” и промоција књиге “Огњена Марија ливањска”

Књига Буда Симоновића Огњена Марија ливањска, као и изложба „Срби Ливањског поља-трагови кроз векове“, организују се као два посебна или као јединствен догађај, а у зависности од могућности организатора и аутора књиге.

У 2019. години изложба и промоција одржане су у:

Суботици – у просторијама Српског културног центра „Свети Сава“, 16. маја 2019. године, изложбу „Срби Ливањског поља-трагови кроз векове“, отворио је Душко Ћутило, директор Покрајинског фонда за помоћ избеглим и расељеним лицима. У оквиру свечаности отварања изложбе одржана је промоција књиге Буда Симоновића *Огњена Марија ливањска*. Поред аутора, Буда Симоновића, о страдању ливањских Срба у првим месецима од проглашења Независне Државе Хрватске, поред аутора, говорили су и Бојан Арбутина и Слободан Вучинић, а Ђурђица Поповић је прочитала део из књиге. У уметничком делу програма учествовале су ученице Пословно-правне школе из Београда.

Брчком – 28. септембра 2019, након вечерње службе у цркви Свете Великомученице Недеље, на Мерајама, у сали парохијског дома, са благословом протојереја-ставрофора очева Миодрага Тошића и Жељка Ђурице, одржана је промоција књиге Буда Симоновића, Огњена Марија ливањска. Организатори промоције, Удружење Огњена Марија Ливањска из Београда и Завичајно удружење Крајишника „Гора“ из Брчког представили су публици своје активности и циљеве обраћањем Младена Јоветића и Николе Петровића. Организатори и домаћин промоције постарали су се да промоција, припремљена као разговор са аутором књиге о страдању Срба на подручју Ливна у време НДХ и током грађанског рата деведесетих, добије и оквир својеврсне, тематски уклопљене, мини-изложбе. Публици су приказане слике стратишта и страдалника ливањског краја представљене на шест паноа и кроз петнаестоминутни документарни филм базиран на снимцима рата и ексхумације и сахране страдалника пред сам почетак новог погрома. У уметничком делу програма, на промоцији су наступили: дечији дует, Теодора и Анастасија Шарић, које су извеле две певачке нумере, као и Теодора Тошић

која је читала одломак из презентоване књиге и одрецитовала „Химну победника“, Јована Дучића.

Сремској Митровици - у читаоници градске библиотеке „Глигорије Возаревић“, у Сремској Митровици, 25. октобра 2019. године отворена је изложба „Срби Ливањског поља-трагови кроз векове“, аутора проф др Вељка Ђурића Мишине и др Радована Пилиповића. Скуп су благословили протојереј колобарско-грбавички о. Жељко Ђурица и архијерејски намесник Сремске Митровице протојереј о. Саво Ракита. У свечаности отварања учествовали су: Моравка Тодић, црквени хор „Свети Сава“ са диригентом Јованком Иванић, глумци Душица Анојчић и Александар Крстајић, а изложбу је отворила Гордана Достанић, председик УО Удружења Огњена Марија ливањска.

Сурчину - 13. децембра 2019. године, у хали ФК „Јединство“ у Сурчину приказана је изложба „Срби Ливањског поља-трагови кроз векове“ и промовисана књига Буда Симоновића *Огњена Марија ливањска*. Такође, у оквиру ове свечаности, проглашени су добитници на конкурс за ликовни и књижевни израз на тему „Завичај мојих предака“. О књизи *Огњена Марија ливањска* говорио је аутор, Будо Симоновић, а у уметничком програму наступили су: Дарија и Глорија Илић, певачка крајишка група, Ђурђа Поповић и Тодор Бошковић. Председник СО Сурчин, Стеван Шуша, која је уз Удружење била суорганизатор овог догађаја, отворио је изложбу о животу и заоставштини ливањских Срба.

За организацију наведених догађаја захваљујемо љубазним домаћинима, учесницима и посетиоцима.

Односи са јавношћу

Чланови Удружења Огњена Марија Ливањска настоје да се, присуством и активним учешћем, одазову позивима на бројне манифестације у организацији државних и органа локалне самоуправе, других удружења и појединаца.

У извештајној години Удружење је дефинисало пројекат под називом „Моји преци-сећање“, који се састоји од више целина, са намером спровођења појединачних целина у наредним годинама. У 2019. години започело се са делом пројекта „Завичај мојих предака“, који је осмишљен са намером да се код деце и млађе популације подстакне однос према коренима и подручју са кога су њихови очеви или даљи преци дошли у друге крајеве, те да своју емоцију према коренима, на начин својствен детету и младом човеку, искажу кроз литерарне или ликовне облике. У стицању више сазнања о местима одрастања и живота предака, код неких ће се пробудити жеља да непосредно виде и доживе тај крај и његове природне карактеристике, а код других ће пробудити интересовање за приче са рођацима о догађајима и начину живота у прошлости, консултовање адекватне литературе и сл. Како су лично доживели нова сазнања, они такмичарског духа то ће исказати учешћем на конкурс за најбољу књижевни и ликовни рад на задату тему.

Конкурс, објављен 5. октобра 2019, у трајању од 30 дана, обухватао је категорије за књижевне и ликовне радове, а у свакој категорији по две групе: за децу од 8 до 15 година старости и за младе од 15 до 18 година.

Управни одбор Удружења формирао је жири, који су чинили: Јована Радић, професор књижевности – председник жирија; Милош Ђуран, мозаичар; Радомир Врућинић, ђакон; Рада Шегрт, новинар и Дијана Ковачић, економиста.

На конкурс су пристигла три рада у области прозе и 7 радова из ликовне области. Три такмичара су елиминисана јер нису одговарала пропозицијама конкурса. Резултати конкурса су објављени на интернет страници Удружења, као и на књижевној вечери у Сурчину, одржаној 13. децембра 2019, када су уручене награде за најбоље радове. О резултатима конкурса известила је председник жирија, Јована Радић. За прозни рад награђен је Мирко Катић, а за ликовни израз: Андреа Стојић, Теодора Ждеро и Сандра Рацо. Учесницима су додељене новчане награде од по: 5000,00 динара, 3000,00 динара и 2000,00 динара, плакете (златна, сребрна и бронзана), као и књига *Девојчица и коњић*, аутора Љиљане Дугалић. Такође, и учесницима на конкурс, који су елиминисани или чији радови нису уврштени међу прва три, уручена је Захвалнице и књига, а као подстицај да и у наредном периоду учествују на сличним такмичењима.

Државни органи и институције и локална самоуправа

МСС РС – Управа за дијаспору и сарадњу са Србима у региону

У 2019. години, као и више пута у свом досадашњем раду, Удружење је учествовало на конкурсима за финансирање и суфинансирање пројеката од значаја за културу и живот српске заједнице, које расписује Управа за дијаспору. У извештајној години пројекат са којим смо конкурисали није уврштен списак за доделу средстава.

Представништво Републике Српске у Београду

Са Представништвом Републике Српске у Београду, Удружење ОМЛ одржава редовне контакте, што подразумева обавештавање представника Представништва о раду и активностима Удружења, упућивање позива за јавне догађаје у организацији Удружења како представницима Представништва тако и широј заједници путем мреже и инфраструктуре Представништва. Такође, представници Удружења одазивају се свим скуповима и јавним манифестацијама у организацији Представништва.

Музеј жртава геноцида, Београд

Сарадња коју је у претходним годинама Удружење успоставило са Музејом жртава геноцида у Београду, како у погледу прикупљања и размене података за израду спискова српских жртава 20. века, тако и у погледу професионалне помоћи стручњака ове институције, одвија се и даље у складу са потребана Удружења и потребама и могућностима Музеја.

Скупштина општине Сурчин

Локална самоуправа на чијем подручју се налази седиште Удружења упозната је са активностима Удружења и, у складу са могућностима, исказала је спремност да помогне у реализацији одређених активности.

У 2019. години, учешћем на конкурс у СО Сурчин, Удружење је добило 100.000,00 РСД, на име организације и реализације конкурса Завичај мојих предака,

као и доштампавање књиге Буда Симоновића *Огњена Марија ливањска*. Такође, СО Сурчин је помогла одржавање књижевне вечери у Сурчину.

Друга Удружења

У извршавању својих активности Удружење одржава контакте и консултације са другим удружењима сличног програмског карактера.

Извештајем ћемо поменути само она удружења са којима је до сада успостављена конкретна сарадња по одређеним питањима: Завичајно удружење Ливњана и Граховљана из Бачког Јарка; Удружење Граховљана, Београд; Удружење Дрварачана, Београд; УГ Јадовно 1941 Бања Лука; Удружење СНД Пребиловци; Савез крајишких удружења; Српско удружење Личана, Гацке долине и Врховина “Завичај” и друга удружења.

Такође, Српско Удружење Личана Гацке долине и Врховина „Завичај“, у сарадњи са чланом УО Удружења ОМЛ и свештенством Епархије бихаћко-петровачке, организовало је и 2019. године ходочашће српским православним светињама западно од Дрине. У маршруту пута уврштено је и подручје Ливна.

Српска православна црква

Епархија бихаћко-петровачка

Сарадња Удружења са Епархијом бихаћко-петровачком одвија се кроз редовне контакте и координацију у вези са свим активностима Удружења, путем доставе планова Удружења, годишњих извештаја о раду, а у одређеним случајевима и ангажовања на одређеним пословима само и искључиво уз благослов надлежног епископа. Са Његовим Преосвештенством Епископом Сергијем представници Удружења имају сусрете током скупова у организацији Удружења или Епархије.

Архив Српске православне цркве

Стручна помоћ и сарадања успостављена са Архивом Српске православне цркве и њеним особљем на прикупљању архивског материјала, дефинисању и дизајнирању изложбених паноа исл, и даље се одвија у складу са потребама и могућностима Архива и Удружења ОМЛ.

Парохије Ливањског поља

Из презентованих извештајних ставки о раду Удружења у свим претходним годинама, па и овој, учева се стална комуникација, координација и блиска сарадња са Парохијом лијевањском и оцем Предрагом Црепуљом. Представници Удружења учествују у организацији прослава црквених слава, присуствују црквеним прославама, литургијама и другим догађајима на подручју Ливна.

Из живота наших цркава

Слава цркве у Врбници - Празник Силаска Светог Духа на Апостоле, слава Парохије врбичке, прослављен је скромно и радосно. Свету Литургију пред окупљенима служио

је отац Предраг Црепуља и том приликом поручио верницима да се заједно моле Богу са надом да наше цркве неће остати заборављене и да ће у будућности окупљати многобројне, па и оне расејане по свету макар неколико пута у години.

Слава цркве у Црном Лугу - Празник Светог пророка Илије, слава Парохије црнолушке, прослављен је свечано, Светом Литургијом коју је, пред народом пристиглим из свих крајева света, служио отац Предраг Црепуља. Додатну радост прослави храмовне славе унело је и крштење бебе Марије (Бранка) Иветић из Казанаца. Празник је увеличало и Српско културно-уметничко друштво „Гаврило Принцип“ из Босанског Грахова, извођењем традиционалних игара.

Илиндан се сматра главним збором на коме се окупљају Ливњаци и Граховљаци.

Слава лијевањске и губинске цркве – Празник Успења Пресвете Богородице прослављен је у Ливну и Губину, сабрањем верног народа на Светој Литургији коју је служио отац Предраг Црепуља.

Слава храма у Пеулама – седамнаестог новембарског дана, литургијским сабрањем прослављена је слава цркве Светог Великомученика Георгија победоносца у Пеулама. Свету Литургију је служио парох лијевањски и црнолушко-пеуљански Предраг Црепуља.

Наступи у медијима

Током 2019. године предстваници Удружења имали су више наступа у медијима, током којих је представљен рад Удружења, као и прикази из прошлости ливањских Срба. Медији су пренели и информације о одржавању јавних скупова и догађаја у организацији Удружења, при чему нарочито истичемо редакције: агенције Срна, радија Слово љубве и Бум-бум радија-емисије Помаже Бог народе мој, дневних новина Новости, новина Српско коло идр.

Остало

Промоција и маркетинг

У циљу илустративног приказивања рада Удружења, као и баштине ливањских Срба, Удружење је, у складу са могућностима, припрема прикладан материјал.

Обавештавање чланства и јавности

Обавештавање чланства и јавности о програму и циљевима Удружења, његовом раду, конкретним пројектима и акцијама одвија се превасходно преко интернет странице www.omlivanjska.com која се редовно ажурира вестима и догађајима из Удружења и Парохије лијевањске, као и Facebook-у групе.

Поред редовних информација везаних за рад Удружења и Парохију лијевањску, Удружење пружа и одрђене информације о догађајима које организују друга удружења и активност програмски усклађење са деловањем ОМЛ.

Закључак

Амбицизно постављен План рада за 2019. годину, као и ограничени ресурси којима Удружење располаже, утицали су на чињеницу да све зацртане активности нису реализоване. И даље посебно наглашавамо недовољан интерес за чланство, као и слабу мотивисаност номинованог чланства за активан допринос раду Удружења, што прилично умањује шире проактивно деловање на подручју Ливна, али и у другим срединама у којима настојимо да проширимо информације од значаја за очување историјске свести и културне баштине ливањских Срба. Овако изречена критичка оцена свакако не значи да је Удружење учинило мало на пољу деловања које је програмски широко постављено. Но, сагледавајући број расељених Срба са подручја четири парохије, у оквиру којих се превасходно одвијају активности Удружења, као и бројне послове које је неопходно реализовати да би се адекватно испунила мисија Удружења, али и свих потомака ливањских Срба, остајемо на становишту да је нужно активније ангажовање чланства.

Свакако да рад на конкретним пословима и даље остаје приоритет како деловања Удружења, тако и као мотивациони фактор и путоказ који ће млађим генерацијама потомака пробудити жељу да наставе посао важан за заједницу, са крајњим резултатом који ће имати одраз у будућности.

У Извештају смо и ове године на више места цитирали делове говора нашег владике, пароха, Управе допунске школе српског језика и књижевности... којима су нам се обраћали током године. Речи тих беседа су упућене свима нама и сматрамо потребним да оне нађу место и у овом писаном документу јер су изговорене са тежњом да улију веру и понос.

**УПРАВНИ ОДБОР
УДРУЖЕЊА ОГЊЕНА МАРИЈА ЛИВАЊСКА**

**Гордана Достанић,
Председник Управног одбора, ср**

Прилог: Година 2019. у слици

Деца: припрема пакетића, проба за приредбу у Ливну, допунска школа српског, екскурзија у Херцеговину

Подружница у Бања Луци и Одбор Челебић

УДРУЖЕЊЕ ОГЊЕНА МАРИЈА ЛИВАЊСКА

Челебић, Голињево. Ливно, Врбица

Покров у Рујанима

Парастоси: Бања Лука, Београд, Барјак, Чапразлије

На Равном Доцу

Часни крст у Ливну

Изложбе и промоције: Суботица, Сурчин, Брчко

ПЛАН РАДА ЗА 2020. ГОДИНУ

Већина активности Удружења ОМЛ реализује се по фазама током периода дужег од годину дана, а одређене активности имају карактер сталних активности. Из тог разлога и овај, као и претходни годишњи планови Удружења, садржи исте или сличне пројекте и активности, те је, претежно, наставак рада по пројектима дефинисаним у претходном периоду.

За организацију и спровођење одређених пројеката и задатака, Удружење именује координаторе са улогом, да се подсетимо:

- ✓ формирања тима за реализацију задатка,
- ✓ руковођења свим активности у оквиру задатка,
- ✓ повремених извештавања чланова УО о начину рада, као и
- ✓ предлагања УО неопходних промена у односу на оквире које је УО поставио својом одлуком.

Током 2020. године Удружење ће своје расположиве капацитете ангажовати на следећим пословима:

○ Оснивање подружница

Оснивање подружнице Удружење ће понудити Ливњацима и/или њиховим потомцима који данас живе на подручју градова Србије и Републике Српске, а у којима ливањски Срби покажу интерес за удруживањем око мисије и циљева Удружења ОМЛ. Уколико се покаже могућим, предузеће се и активности оснивања подружница у иностранству, у градовима са већом концентрацијом Срба са подручја Ливна.

Рок: континуирано

Координатори: Управни одбор

○ Оснивање сеоских одбора

Усвојени циљеви Удружења, као: проширење базе чланства, подизање значаја и ефикасности рада Удружења, опсежније ширење обавештења о започетим и реализованим пословима, дефинисање посебних активности везаних за одређено село Ливањског поља исл. и даље препознају Одбор села, као прихватљиву неформализовану организациону јединицу на челу са председником Одбора. Одбори ће се формирати на нивоу села чији некадашњи житељи и њихови потомци искажу интерес за таквим обликом организовања.

Рок: континуирано

Координатор: Управни одбор

○ Санација и завршетак Спомен-капеле (костурнице) у Ливну

Фаза овог обимног, вишегодишњег пројекта, планирана за 2020. годину, подразумева радове на сређивању унутрашњости, што подразумева: поставку иконе свете Великомученице Марине; поставку стаклених изложбених витрина. Завршетак радова планира се до почетка јула 2020. године. Уколико то одлучи Епархија бихаћко-петровачка, у 2020. години Спомен-капела биће освештана у оквиру активности прославе 800 година Српске православне цркве. Прослава осам векова СПЦ организује се од стране Епархије бихаћко-петровачке, а Удружење ће узети учешће у складу са позивом Епархије и могућностима Удружења.

Рок: септембар 2020.

Координатори: отац Предраг Црепуља, Милош Дамњановић и Бранко Лаганин

○ Санација цркве Успења Пресвете Богородице у Ливну

Обнова ливањске цркве, споменика културе Босне и Херцеговине, значајан је и обиман пројекат који се реализује у оквиру Епархије бихаћко-петровачке и Парохије лијевањске. Због значаја цркве за православно становништво ливањског подручја, као и самог црквеног објекта и предмета који припадају овој цркви, Удружење ОМЛ даће свој допринос учешћем у овом Пројекту, а у складу са могућностима Удружења и уз сагласност Парохије и Епархије.

Рок: континуирано

Координатор: отац Предраг Црепуља, Управни одбор Удружења

○ Обнова других цркава и сређивање гробаља

• *Обнова цркве и сређивање гробаља у Голињеву*

Након извршених радова на чишћењу терена, укривљавању цркве и постављању столарије, изради нове фасаде и сл, за 2020. годину планира се одржавање очишћеног гробаља и црквишта, прикупљање средстава за другу фазу уређења цркве (поплочавање пода, израда плафона, израда и постављање иконостаса и часне трпезе, набавка палионице за свеће, бетонирање стаза око цркве и сл), као и даље успостављање контаката са потомцима почивших на том православном гробљу.

Рок: током 2020.године

Координатор: Милош Дамњановић и Синиша Јагодић

• *Спомен гробље на Барјаку и ограђивање православног гробља у Челебићу*

У фазној реализацији овог пројекта за 2020. годину планирају се радови који нису реализовани током претходне године. Радови подразумевају израду и поставку плоче са поименичним списком страдалих и то на страни споменика окренутој ка

унутрашњости гробља. Такође, наставиће се са сагледавањем могућности изградње гробљанске капеле на православном гробљу, што ће се, такође, изводити фазно. Прва фаза подразумева решавање административних питања (имовинских, пријава радова, прибављање дозвола исл), израду идејног решења, прикупљене понуде за извођење радова, као и прикупљање средстава за финансирање реализације пројекта.

Рок: током 2020.

Координатор: Одбор села Челебић

- *Ограђивање гробља у Губеру*

Ограђивање православног гробља у Губеру подразумева прикупљање финансијских средстава и извршење радова.

Рок: током 2020.

Координатор: Одбор села Губер

- *Остала православна гробља на подручју Ливна*

Ова активност подразумева: успостављање контакта са житељима села, као и потомцима покојника у циљу постизања договора о условима кошења гробља, поправци споменика, подизању или поправци оgrade и сл.

Рок: континуирано

Координатори: председници сеоских одбора, о. Предраг Црепуља

- *Црква и парохијски дом у Врбици*

Радови на цркви у Врбици односе се на набавку и постављање уређаја за звоно.

У намери прилагођавања парохијског дома у Врбици потребама коначишта, потребно је извршити замену дрвене ПВЦ столаријом, поставити ламинат преко постојећег пода, глетовати и окречити унутрашње зидове. Процењена вредност ових радова је око 3500 евра.

Осим наведеног, у наредном периоду потребно је уредити, односно асфалтирати путни прилаз цркви и парохијском дому у дужини од 150м. За припремне радове за асфалтирање постоји донатор, а процена трошкова асфалтирања износи 5000 евра.

Рок: континуирано

Координатори: Никола Петровић, Сава Шуњка

- *Порта и коначиште при цркви у Губину*

У 2020. години планира се наставак радова на изградњи Конака у порти губинске цркве.

Рок: континуирано

Координатори: Одбор за изградњу конака

Обележавање масовних стратишта и обнова споменика

Реализација ове активности подразумева израду документа који садржи:

- ✓ попис масовних стратишта и споменика;
- ✓ детаљан опис обележија-споменика из ранијег периода (пре рата деведесетих);
- ✓ тренутно стање обележија-споменика;
- ✓ могућност приступа стратишту.

За неки од наведених садржаја у великој мери је прибављен материјал. Након израде документа приступиће се сачињавању детаљног плана и предлог начина реконструкције обележија/споменика и редослед израде, као и начин постављања путоказа.

Рок: континуирано

Координатор: Управни одбор

○ Обнова споменика у Чапразлијама

Обнова споменика страдалим Србима села Чапразлије, чија тела су бачена у јаму Самогред, а након 25 година пренета у гробницу над којом је подигнут споменик, који је током грађанског рата 90-тих срушен, подразумева: дефинисање изгледа споменика, као и израду пројекта и израду и постављање споменика. Задатак ће бити реализован фазно. У 2020. години, приступиће се прикупљању средстава за обнову споменика и изради потребне документације.

Рок: 2020. година

Координатор: Никола Ђуран, Милош Дамњановић

○ Помен страдалим Србима Ливањског поља 1941. године

Овај задатак се састоји од више скупова активности, што подразумева:

- *Одржавање годишњих парастоса у: Ливну, Бања Луци, Београду, Новом Саду, на Барјаку, Чапразлијама и другим местима*

Одржавање годишњег парастоса Србима страдалим на Огњену Марију 1941. године, установљено је, у наведеним местима, претходних година. Удружење ОМЛ стараће се о адекватном обавештавању јавности о месту и времену одржавања помена, како би се парастоси омасовили.

Рок: јули 2020.

Координатор: о. Предраг Црепуља, о.Мирко Јамација и о.Жељко Ђурица

- *Посета Ливну за парастос страдалим Србима 1941. године, као и приликом других важнијих догађаја у СПЦО на подручју Ливна*

Реализација овог задатка подразумева: анкетирање и израду списка потенцијалних путника, организацију превоза, израду трошковника и дефинисање цене по особи и сл.

Рок: у току 2020.

Координатор: Дијана Ковачић, Влада Маљковић

○ Изложба и други јавни наступи

Организацијом тематских трибина и јавних наступа Удружење има намеру да обележи годишњице од значаја за живот и културу српског православног становништва са подручија Ливна, као и промоцију књига са тематиком из живота Срба Ливањског поља.

- *Организација изложбе “Срби Ливањског поља – трајање кроз векове”*

У 2020. години Удружење ће наставити са приказивањем изложбе у више градова Србије и земаља региона.

- *Израда монографије о Ливну*

○ Дружење Срба Ливањског поља

Повремено виђање и дружење позитивно утиче на одржавање присних и чврстих веза некадашњих комшија и пријатеља из детињства и старог краја. Те везе могу допринети и проширењу чланства, подизању степена ефикасности рада и извршења планираних задатака на нивоу који ће задовољити очекивања чланова Удружења. Организацијом сусрета Срба Ливањског поља Удружење ће у 2020. години настојати да подсети учеснике на родни крај и бивше комшије.

Рок: током 2020. године

Координатор: Никола Петровић, Драган Гађиновић, проф.др Бранко Докић

○ Формирање база података и архива Удружења

Ова активност је континуираног карактера, а у поступку њене реализације је неопходно успоставити контакте са појединцима, али и институцијама (архиви, музеји, институти исл.) Србије и Српске, у циљу сагледавања грађе коју те институције поседују, као и прибављања стучних савета о дефинисању грађе, начину њеног прикупљања, архивирања исл. Такође, пожељно је хармонизовати делове Удружења са другим удружењима грађана са подручија од Ливна до Грахова која имају у плану (или су реализовала) сличне активности. Ова активност реализоваће се израдом више различитих база података, као:

- *расељених Ливњака и потомака*

УДРУЖЕЊЕ ОГЊЕНА МАРИЈА ЛИВАЊСКА

Израда ове базе података је у тестној фази и проналажењу решења за поставку сервера и задужење особа за унос и ажурирање података. База ће се пунити јединственом формом образаца доступног јавности ради попуњавања, који је део електронске апликације.

Рок: континуирано

Координатор: Управни одбор

- *страдалих ливњских Срба у ратовима у 20. веку (по категоријама: војници, цивили, заробљеници...)*

Рок: континуирано

Координатор: Александар Радета

- *логора, јама и других стратишта*

Рок: континуирано

Координатор: Александар Радета

- *етнографке и етнолошке баштине*

Ова база подразумева сакупљање предмета и рукотворина и или њихових фотографија, опис начина употребе и израде, као и записивање књижевног народног стваралаштва, опис музичких инструмената и снимак музичког стваралаштва исл.

Рок: континуирано

Координатори: о.Предраг Црепуља, о.Жељко Ђурица и Јасна Вујчић

- *архив Удружења*

Формирање архива Удружења је дугорочан посао, који се започиње прикупљањем оригиналних, скенираних или копираних докумената, записа, фотографија и сл. историјског и демографског карактера везаних за живот Срба са подручја од Ливна до Грахова. У оквиру ових послова извршиће се и скенирање и фотокопирање црквених матичних књига.

Рок: континуирано

Координатори: Управни одбор

- **Божично и васкршње даривање**

Реализација овог задатка обухвата прибављање информација неопходних за утврђивање ажурних података о броју деце старости до 20 година, као и самохраних старачких домаћинстава којима ће Удружење упутити пакете поводом божичних и ускршњих празника.

УДРУЖЕЊЕ ОГЊЕНА МАРИЈА ЛИВАЊСКА

У 2020. години, у оквиру ове активности, планира се помоћ Удружења ОМЛ у финансирању посета деце местима у Србији и Републици Српској.

Рок: 2020.

Координатор: Ана Кришто и Управни одбор Удружења

- **Школа основа српског писма и језика**

Удружење ОМЛ, у договору са Парохијом лијевањском и професорком српског језика и књижевности, Аном Кришто, која је израдила програм и почела са одржавањем часова, дефинисаће потребе ове школе током 2020. године и настојати да изађе у сусрет у складу са могућностима.

Такође, Удружење ће помоћи оснивање и рад КУД “Јован Сундечић” у Ливну, уколико се створе потребни предуслови.

Рок: током 2020.

Координатор: Управни одбор Удружења и о.Предраг Црепуља и Ана Кришто

- **Евидентирање имовине у власништву Православне црквене општине Лијевно у Ливну (парохије у Ливањском пољу)**

Овај задатак се преноси у потпуности из планова од 2015. године. Удружење ће дефинисати пројекат Пописа имовине парохија: Лијевно, Врбица, Губин и Црни Луг – према историји власништва парцеле (почетно стање на дан 1.12.1914; евиденција конфисковане имовине; премеравање и укињижба имовине парохија). Пројекат подразумева предрачун трошкова и дефинисање институција и појединаца, стручних сарадника на пројекту.

Рок: континуирано

Координатор: Управни одбор

- **Информисање и административно правна помоћ за питања повратка и регулисања имовинско правних односа**

За пружање помоћи у погледу административно-правних ствари, регулисања имовинских питања исл, Удружење не располаже стручним и другим ресурсима. Ипак, имајући у виду да су питања од значаја за расељену популацију везана за акта која доносе државни органи, те да се информисање јавности одвија јавном објавом и конкурсима на званичним интернет страницама тих органа, Удружење ће путем своје интернет странице обавештавати чланство уз одређена формална тумачења.

Рок: континуирано

Координатор: Управни одбор

○ Контакти са локалним и државним органима и институцијама и Српском православном црквом

За побољшање услова живота и остварење других захтева од значаја за повратак расељених Срба, континуирани задатак Удружења је успостављање контаката са органима локалне самоуправе општине Ливно, као и институцијама Републике Српске и Федерације БиХ, а у смислу регулисања питања од значаја за живот у селима насељеним претежно српским становништвом. Питања од заједничког интереса разматраће се у контакту и сарадњи између Удружења, СПЦО Лијевно и Епархије БП.

Рок: континуирано

Координатор: Управни одбор

О фазама реализације појединих задатака, као и њиховом коначном завршетку, Управни одбор ће обавештавати чланство и јавност периодичним извештајима и фотографијама путем интернет странице Удружења и електронском поштом, као и Годишњом извештајем на Скупштини. На исти начин, чланство и јавност ће бити обавештавани о приложницима и прилозима појединачне активности.

**УПРАВНИ ОДБОР
УДРУЖЕЊА ОГЊЕНА МАРИЈА ЛИВАЊСКА**

**Гордана Достанић,
Председник Управног одбора, ср**